

Täysistunto

Torstai 3.3.2022 klo 16.00—18.05

4. Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus vaalirahoituksen valvonnasta vuoden 2021 kuntavaaleissa

Kertomus K 4/2022 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään tarkastusvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskusteluun, edustaja Honkasalo.

Keskustelu

17.07 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Eduskunta käsittelee nyt vaalirahoituksen valvontaraporttia kuntavaalien osalta.

Raportti osoittaa, että erot eri ehdokkaiden vaalirahoituksessa ovat hyvin suuret ja koko ajan kasvavat. Valtaosa kuntavaaleissa valituiksi ja varalle tulleista käytti ilmoitusten mukaan vaaleihin alle 800 euroa — samaan aikaan suurimmat kampanjat yksittäisten ehdokkaiden osalta nousivat jopa 80 000 euroon. Tämä on kehitys, josta on syytä olla huolissaan. Me tiedetään, että koulutustausta, käytettävissä olevat resurssit vaikuttavat yhä enemmän läpimenoon kaikissa vaaleissa: kuntavaaleissa ja erityisesti eduskuntavaaleissa. Voidaan myös aidosti pohtia sitä, onko mitään järkeä siinä, että tällaisia rahasummia pistetään demokraattisiin vaaleihin.

Itse olen tehnyt aivan eduskuntakauden alussa lakialoitteen, että meillä olisi kampanjakatot vaaleissa kaikkien vaalien osalta. Esimerkiksi kuntavaalien osalta ehdotin, että se olisi noin 7 000 euroa ja sitten vaikka eduskuntavaalien osalta 30 000 euroa — sekin on paljon rahaa.

Itse olen todella huolissani tästä kehityksestä, jossa raha vaikuttaa yhä enemmän siihen, kuka pääsee läpi. Me tiedetään jo nyt, että eivät kaikki ole samalla lähtöviivalla sen suhteen, miten asetutaan ehdolle vaaleihin. Ei voi olla niin, että raha vaikuttaa läpimenoon näin paljon.

Meillä on myös paljon tehtävää siinä, että me lisätään avoimuutta ja läpinäkyvyyttä. Nyt tämäkään ei välttämättä toteudu kaikilta osin näiden vaalirahailmoitusten suhteen. On myös huolestuttavaa, että esimerkiksi ennakkoilmoituksissa vastausprosentti jää aika alhaiseksi — samoin ei ylläty täyteen sataan prosenttiin myöskään näitten vaalirahailmoitusten suhteen.

Eli kyllä meillä on tässä erittäin iso demokratiakysymys, ja itse olen hyvin huolissani tästä suomalaisesta kehityksestä. — Kiitos. [Sebastian Tynkkynen: Hyvä puhe!]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 19/2022 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Mäkisalo-Ropponen.

17.10 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitos edustaja Honkasalolle hyvästä puheenvuorosta. Olen pitkälti samaa mieltä tästä mahdollisesta demokratiavajeesta, josta puhuitte tässä puheenvuorossanne. Mutta minulla on vähän toisenlaisia näkökulmia osittain, eli tämän Valtiontalouden tarkastusviraston kuntavaalirahoitusta koskevan kertomuksen keskeinen sisältöhän on seuraava: ”Kaikki vuoden 2021 kuntavaalien ilmoitusvelvolliset ovat jättäneet lain tarkoittaman vaalirahailmoituksen. Valtiontalouden tarkastusvirasto on velvoittanut yhteensä 26 ilmoitusvelvollista tekemään vaalirahoitusilmoituksensa sakon uhalla. Tarkastusvirastolle tehtiin vuoden 2021 kuntavaalien vaalirahoitusilmoituksiin yksi nimetön kantelu ilmoitusten käsittelyn, selvitysten ja tehtyjen täydennysten jälkeen. Valtiontalouden tarkastusviraston tietoon ei tullut seikkoja, joiden perusteella tarkastusvirastolla olisi syytä epäillä vastaanottamiensa ilmoitusten oikeellisuutta.” Tämä oli siis semmoinen lyhyt yhteenveto tästä kertomuksesta, mutta vielä muutama muu huomio tämän kertomuksen sisällöstä.

Tarkastusvirasto nostaa esille toimivaltuuksiensa rajallisuuden, joka monessa kohtaa estää virastoa tehokkaasti tarkastamasta ilmoitettujen tietojen oikeellisuutta. Virheellisistä ilmoituksista ei vaalirahoituslaissa ole asetettu sanktioita. Viraston valvontatehtävä painottuu ilmoitusvelvollisuuden noudattamisen valvontaan. Lain muiden säännösten valvonta ei kuulu tarkastusviraston tehtäviin. Ja esimerkiksi vaalirahoituslain 4 §:n säännökset, jotka koskevat ehdokkaan vaalirahoituksen rajoituksia, eivät kuulu tarkastusviraston valvontakokonaisuuteen vaan niin sanotun poliittisen vastuun piiriin. Ja virasto toteaaakin tästä, että tarkastusviraston vastaanottamien vaalirahoitusilmoitusten perusteella voidaan todeta, että tukea on vuoden 2021 kuntavaaleissa vastaanotettu yhdeltä ja samalta tukijalta yli lain salliman eurorajan, joka on 3 000 euroa kuntavaaleissa.

Puhemies! Vaalirahoitukseen liittyviä periaatteellisia kysymyksiä käsitteli 20. helmikuuta 20 asetettu parlamentaarinen työryhmä. Työryhmä selvitti vaalilain, puoluelain ja vaalirahoituslain sekä muuta poliittista toimintaa koskevan lainsäädännön kehittämistarpeita. Työryhmän raportti on nyt julkaistu, ja tässä loppuraportissa todetaan seuraavaa. Ei ihan suora lainaus, mutta melkein: Työryhmä esittää useita muutoksia lakiin ehdokkaan vaalirahoituksesta. Esitettäviä muutoksia ovat muun muassa lain selkeyttäminen kampanjan kulut ylittävän rahoituksen osalta ja jälki-ilmoitukseen liittyvien valvontavaltuuksien vahvistaminen, sekä VTV:lle on annettava mahdollisuus tehostaa uhkasakolla valvontatyötään. VTV:lle annettaisiin vaalirahoituslaissa ja puoluelaissa oikeus saada tietoja, asiakirjoja, aineistoja ja virka-apua aiempaa laajemmin. Työryhmä ehdottaa kampanjatilin käyttöönoton selvittämistä eduskunta-, europarlamentti- ja presidentinvaaleissa. Siinä tulee varmistaa, että kaikkien ehdokkaiden on mahdollista avata kampanjatilin. Vaalikampanjalle 1 500 euron ja kuntavaaleissa 800 euron ja sitä suuremman lainan antaneiden nimi tulisi julkaista. Näistä asioista siis päästiin konsensukseen, eli nämä asiat varmasti myöskin sitten etenevät, koska oli yksimielisyyttä tässä työryhmässä.

Tämä työryhmä ei kuitenkaan tehnyt ehdotusta vaalijärjestelmän uudistamiseksi, mutta on työnsä aikana läpikäynyt uudistamisen vaihtoehtoja ja katsoo, että vaalijärjestelmän uudistamisen vaihtoehtoista tulee koota kattava vertailu seuraavaa hallitusohjelmaa varten, jotta todettuihin kehittämistarpeisiin voidaan vastata. Työssä tulisi pyrkiä laajaan parlamentaariseen konsensukseen, ja selvitystyöhön tulisi varata riittävät resurssit. Työryhmä kritisoi tähän työryhmätyöhön nyt varattuja resursseja. Eli yhteistä ymmärrystä ei siis työ-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 19/2022 vp

ryhmässä saatu vaalijärjestelmän uudistamiseksi, mutta se ei saa tarkoittaa sitä, että epäkohdat lakaistaan nyt maton alle tai niistä vaietaan. Ja niitä epäkohtia edustaja Honkasalo ihan hyvin omassa puheenvuorossaan toi esille. Näistä on keskusteltava, ja nämä on nostettava esille.

Ja jos puhemies sallii, niin tässä samalla sanon pari sanaa seuraavasta päiväjärjestyksen kohdasta,

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Sallin.

eli VTV:n kertomuksesta puoluerahoituksen valvonnasta. Sinällään tämä kertomus on pitkälti teknisluontoinen, eikä siinä noussut mitään kovin isoja asioita esille. Mutta tässäkin kertomuksessa viitataan samaan edellä mainitsemani työryhmän raporttiin sekä sen johtopäätöksiin ja suosituksiin. Ja tarkastusvaliokunta osana esimerkiksi näiden kahden kertomuksen käsittelyä varmasti käsittelee myös tämän mainitsemani parlamentaarisen työryhmän raporttia, mutta olen sitä mieltä, että keskustelua tästä raportista olisi syytä kyllä käydä laajemminkin eikä ainoastaan tarkastusvaliokunnassa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen.

17.15 Sebastian Tynkkynen ps: Arvoisa herra puhemies! Haluan kiittää edustaja Honkasaloa erinomaisesta puheenvuorosta. Näin kriisiaikoina tuntuu hieman haasteelliselta puhua näistä, miten nyt sanoisi, päivänpolitiikan asioista, mitä meillä täällä pyörii agendalla, mutta pakko. Oikeastaan voidaan nähdä jokin yhteys myöskin siihen tilanteeseen, mikä nyt on meneillään, siinä määrin, että kun me puhutaan vaalirahoituksesta, niin me puhutaan samaan aikaan aina demokratiasta ja me puhutaan oikeusvaltiosta ja siitä, kuinka vahva se on. Pahimpia esimerkkejä me voidaan nähdä useita maailmalla: Venäjä, joka hyökkää tällä hetkellä Ukrainaan, monia muita maita, joissa demokratia ei ole terveellä pohjalla, joissa oligarkit vaikuttavat liian paljon ja joissa hyvä veli -kerhot pyörivät ja isot rahat pyörivät. Onneksi Suomessa emme ole siinä tilanteessa, mutta Demo Finlandissa, kun toimin tässä hetken aikaa sitten vielä puheenjohtajana — puolueiden yhdessä omistama demokratiajärjestö — olemme olleet yksimielisiä ja tulleet siihen johtopäätökseen, että me ei voida ajatella niin, että demokratia olisi Suomessakaan valmis. Sellainen ajattelu johtaa aina huonoihin lopputulemiin: me emme näe niitä kriittisiä pisteitä, mitä meillä olisi vielä mahdollista tehdä Suomessakin, jotta meidän demokratia ja oikeusvaltio voisivat olla vahvempia. Tämä vaalirahoitus on juurikin yksi näitä isoja asioita, se, ketkä Suomessa käyttävät valtaa ja haluavat uudistaa ja parantaa tätä meidän maata. Tällä hetkellä valitettavasti Suomen kansa, ihmiset erilaisilta tulotasoilta, eri-ikäiset ja niin edelleen, ei tule tasavertaisesti edustetuksi, ja me nähdään vaaleissa valitettavasti vieläkin sellaista ilmiötä Suomessa, mikä me ehkä tulevaisuudessa tullaan historiasta näkemään, että miten me sallittiin edes sitä, että vaaleissa ihmiset käytännössä — jos nyt saan sanoa näin rajusti — pystyvät ostamaan itseään sisään.

Edustaja Honkasalo toi aika järkyttävän esimerkin jopa kuntavaaleista. Sanoitteko, oliko se 80 000 euroa, mitä joku oli käyttänyt kuntavaaleissa, jotka kuitenkin sitten ovat yleensä aina poliitikkojen mielestä esivaaleja vaikkapa aluevaaleihin ja sitten eduskuntavaaleihin, tänne aivan vallan ytimeen? Eihän me voida Suomessa jatkaa tällä tiellä. Siinä,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 19/2022 vp

että voidaan kehittää yhteiskuntaa, rahalla ei saa olla näin oleellinen merkitys siihen, ketkä pääsevät osalliseksi siitä päätöksenteosta.

Kun tänne eduskuntaan pääsin itse sisään, minulla oli pienin kampanjabudjetti niistä meidän alueemme edustajista, jotka pääsivät sisään, ja silloin ajattelin heti, että tämä aloite kampanjakatosta erilaisiin vaaleihin pitää tehdä, mutta edustaja Honkasalo, olitte nopeampi, saitte sen tehtyä.

Tosiaan tämä ajatus siinä taustalla on se, että olisi selkeät rajat määritelty vaaleihin. Kyllä meidän kannattaisi Suomessakin miettiä sitä, että vaikka just kuntavaaleissa 7 500 euroa, eduskuntavaaleissa 30 000 euroa, europarlamenttivaaleissa 50 000 euroa. Ne jo itsessään ovat aika isokokoisia budjetteja, arvoisa puhemies, mutta me saataisiin edes joku raja. Esimerkiksi europarlamenttivaaleissa on senkokoisia kampanjabudjetteja kuten 200 000:ta euroa, mutta kyllä tämä kuntavaaliesimerkkikin osoitti sen, että ihmiset oikeasti rahalla ovat menossa sisään demokraattiseen päätöksentekoon. Varsinkin jos me ajatellaan niitä ihmisiä, jotka tällä pallolla ja Suomenmaassa saavat tai joutuvat elämään pitkään, eli nuoria, ne päätökset, mitä me tehdään, vaikuttavat erityisesti nuorten elämään, mutta kuinka paljon ja missä osuuksissa nuoret pystyvät vaikuttamaan täällä eduskunnassa? Nuorilla ei ole sitä työhistoriaa taustallaan, että olisi paljon rahaa kertynyt elämänsä varrella, niin että he pystyisivät käyttämään paljon rahaa vaaleissa ja pääsemään läpi. Tämä järjestelmä, missä oikeasti ihmiset, jotka ovat koko elämänsä tehneet töitä, voivat käyttää ihan valtavia määriä rahaa omaan kampanjaansa, niin että he pääsevät tekemään päätöksiä myöskin nuorten puolesta, ei yksinkertaisesti ole terve. Meidän pitää saada tänne eduskuntaan, aluevaltuustoihin, ja nyt käsitellään kuntavaalitasoa, kaikille tasoille ihmisiä päättämään tulotasostaan riippumatta. Tämä on semmoinen iso keskustelu, mitä meidän pitäisi uskaltaa käydä.

Arvoisa puhemies! Vielä sellainen juttu, että kun tuolla kansainvälisillä areenoilla on liikkunut ja me ollaan keskusteltu siitä, miten saataisiin nuoria enemmän päättäviin elimiin, niin minä olen ottanut esimerkiksi tämän lakialoitteen, mikä jätettiin. Muut kansanedustajat ympäri maailman siellä ovat sanoneet, että wau, kerta kaikkiaan, oletteko te jo noin pitkällä, mutta minä olen joutunut sanomaan, että niin, tämä on vasta ehdotus, me ei olla saatu sitä vielä läpi. Eli minä pyydän, että jokainen miettisi tätä, voitaisiinko me tulevaisuudessa Suomessa uudistaa demokratiaa niin, että tulisivat nämä kampanjakatot. Varmasti, minä sanon, 50 vuoden päästä me tullaan ihmettelemään, miten meillä ei tällaisia ole ollut. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitokset. — Ja edustaja Heinonen.

17.21 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvät edustajakollegat! Tänään puhumme vaalirahoituksesta kuntavaalien osalta, ja sen jälkeen jo toki on meillä käyty aluevaalit. Näissä kaikissa vaalirahoituksen läpinäkyvyyden eteen on tehty paljon hyviä toimenpiteitä.

Ehkä isoin asia, mitä itse edelleen kaipaen, on se, että me saisimme vahvemmin tällaisen tilioteperusteisen seurannan vaalirahoitukselle, missä näkyisivät tulot ja myös menot avoimesti: miten ne ovat jakaantuneet ja mihin ne ovat menneet. Tätä ehkä vaalirahoitusilmoituksella tällä hetkellä vähän haetaan, mutta sen liitteenä voisi ainakin valtakunnallisissa vaaleissa ja ehkä aluevaaleissakin tulevaisuudessa olla se, että kun meiltä jo nyt käytännössä pyydetään tiliotteet tarkastettaviksi — ymmärtääkseni kaikilta valituilta kansanedus-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 19/2022 vp

tajilta — niin ne voisivat hyvin olla julkisia asiakirjoja, joista nämä voisi tarkastaa, kerran yksi aika iso ongelma on se, että nämä vaalirahailmoitukset eivät kerro koko totuutta. Valitettavasti edelleen meillä kiertää vahvoja huhuja siitä, että kampanjat ovat olleet huomattavasti isompia tai sitten toisilla on paljon paremmat alennusprosentit kuin toisilla tai sitten toisilla on ilmaisia mainoksia, joita kaikilla ei ole. Tämä ei näy siinä, mitä täällä tänään on puhuttu esimerkiksi edustaja Honkasalon ja Tynkkysenkin johdolla, ja tähän myös pitäisi pystyä puuttumaan.

Sitten tähän tulee myös mukaan se osaongelma, että tietysti tunnettuudet ovat aika lailla erilaisia, ja tämä on ihan hyvä myös tunnustaa ja tunnustaa tässä tilanteessa. Edustaja Sebastian Tynkkynen taitaa olla eduskunnan seuratuimpia somevaikuttajia — satojatusiansia seuraajia — ja se on hänen hyvyttään, hänen viestinsä hyvyttä, mutta joku toinen ei saavuta sitä, ja hän joutuu ehkä viestin läpimenemiseksi käyttämään siihen myös rahaa. Tämä on tietynlainen haaste.

Tunnistan myös paljon sellaisia tapauksia, että toinen saa tienvarsimainoksen ladonseinästä — niin kuin itsekin olen saanut — tai traktorin peräkärrystä ilmaiseksi, ja toisella ei ole sitä suhdetta siihen maanomistajaan, ja hän joutuu hankkimaan sen näkyvyyden vaikkapa maksullisesta mainospaikasta. Tässä on paljon isoja tämän tyyppisiä kysymyksiä, joihin ei ole ollut ihan helppo löytää vastauksia. Tai sitten ihan yksinkertaisesti se, että toinen pyydetään mukaan isoon lehden haastatteluun, kansikuviin, tv-ohjelmiin tai moneen muuhun — näissä on kuitenkin aika isoja juttuja.

Mutta kysymys on siitä, että itse kannatan avoimuutta. Se on kaiken a ja o. Toimittaja Jarno Liski nosti yhden mielestäni oleellisen porsaanreiän esille 26.2.2022 Iltalehdessä, ja tämä porsaanreikä liittyy nyt poliittisten paikallisyhdistysten, poliittisten kunnallisjärjestöjen kautta kierrätettävään tukeen. Hän nosti esille muun muassa peruspalveluministeri Aki Lindénin kuntavaalikampanjan, joka oli myös pormestarikampanja, ja sen maksoi sataprosenttisesti Turun Sosialidemokraattinen Kunnallisjärjestö. VTV:llä ei ollut oikeutta tarkastaa, mistä Turun Sosialidemokraattinen Kunnallisjärjestö oli rahansa saanut, eli käytännössä tilanne on tismalleen sama kuin ennen vaalirahakohuja 2007. Kukaan ei tiedä, mistä nämä rahat tulivat, millä tähdättiin yhden Suomen suurimman kaupungin pormestariksi.

Tämä porsaanreikä on ilmeinen, ja itse toivon, että se suljettaisiin ja tehtäisiin ja ulotettaisiin tämä läpinäkyvyys meidän poliitikkojen tukiyhdistysten, taustayhdistysten lisäksi myös poliittisiin paikallisyhdistyksiin, paikallisyhdistyksiin ja kunnallisjärjestöihin. Haluan kiittää toimittaja Liskiä siitä, että hän tämän porsaanreiän nosti jälleen kerran esille. Se on ollut tiedossa. Jostain syystä sitä ei ole haluttu tilkitä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Hoskonen.

17.27 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia hyvästä keskustelusta. Mielestäni suomalainen vaalijärjestelmä on avoin. Edustaja Timo Heinosen mainitsema porsaanreikä varmaan on tukittavissa, jos halutaan tukkia. Voisin kuvitella sieluni silmin, että jos sitä lähdetään aktiivisesti tukkimaan, niin — vanhaa kansan sanontaa lainatakseni — se koira voisi älähtää, mihin se kalikka on kalahtanut. En lähde arvioimaan, minne se kalikka lensi.

Mutta joka tapauksessa omalta osaltanikin voin vakuuttaa, kun kuntavaaleissa olen aika monissa mukana ollut, että helppo on ollut vaalirahailmoitus tehdä, kun periaatteessa olen — ja olen aina — maksanut kaikki kulut itse, että siinä ei ole ollut apuja mistään. Ja toinen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 19/2022 vp

juttu sitten, kun eduskuntavaaleissa on ollut sama ilmiö. Lahjoituksia on tullut, ja ne olen toki ilmoittanut. Ehkä mieleen jäävin lahjoitus, jos saan kertoa sen verran omasta vaalirahoitusilmoituksestani, oli se, että muuan nuori opiskelija lahjoitti kymmenen euroa. Summahan on kovin vähäpätöinen. Joku sanoo, että mitä sillä saa. Sillä sain minä niin valtavan hyvän mielen ja kannustuksen, että aika isolla rahalla ei sitä samaa olisi voinut saada. Kymmenen euroa, se tuntui todella hyvältä. Se oli minusta niin suuri kiitos sille, minulle, että minä voimaa sain siitä melkein paljon enemmän ja pari kampanjapäivää jaksoi painaa täysillä, kun sain sen kymmenen euroa. Kiitoksia sille ihmiselle, joka oli näin kauaskatseinen ja lämmin sydämeltään.

Kun vaalirahoituksesta puhutaan, niin helppo on sanoa, että ”meillä on demokratia” ei ole kuin tuollainen yleinen fraasi. Suomalainen poliittinen järjestelmä on erittäin avoin. Se on taattu lailla, kunnissa on hallintosäännöt, on työjärjestykset ja kaikki, valtuuston kokouksia voi seurata. Kunnanhallituksen kokous ja tietysti se, mitä salissa tapahtuu, ovat luottamuksellisia aivan samoin kuin lautakuntien keskustelupöytäkirjat. Esityslistat ja pöytäkirjat ovat julkisia. Aina kannattaa kertoa, jos jotain avoimuutta vaatii, että mitä avoimuutta. Ei voi sanoa kaverille, että olet ajanut ylinopeutta, vaan pitää sanoa, jos luulee tietävänsä, missä on ajanut ja paljonko.

Elikkä tämä on semmoinen tavallaan pilkkakirves, joka heitetään mielellään, että on demokratiavaje, mutta ei sanota missä se on. Helppo on sanoa, että meillä on joku vaje, mutta sitten pitää ruveta sanomaan suoraan, mikä se vaje on. Ja pitää mitalin toisellekin puolelle uskaltaa katsoa demokraattisessa yhteiskunnassa. Jos meillä ei olisi vaalirahoitusta — mennäänkö sitten semmoiseen järjestelmään, jossa ei olisi vaalirahoitusta? Jos joku kuvittelee, että tämmöistä vaalirahoitusta ei olisi, niin sitten astuisivat siihen ne harmaan talouden ahnaat ja äveriäät tukijat, jotka varmasti jostakin rahaa löytävät.

Elikkä avoimeen yhteiskuntaan kuuluvat lailliset toimintamenetelmät, ja meillä ne ovat erittäin hyvät. Eiväthän ne ikinä ole täydellisiä. Täydellistä konettakaan ei ole vielä keksitty. Mutta olemme Suomessa kyllä pitkällä tässä avoimuudessa, ja toivon, että samanlaisena se jatkuu. Ja tärkeintä tietysti on se, että se ehdokas, joka kiertää tuolla vaalikenttiä, on avoin ja rehti ja reipas tavatessaan äänestäjiä. Siitä kaikki lähtee.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Viitanen.

17.30 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! On hyvä, että tässä yhteydessä sallitaan myös tämä keskustelu kampanjakatoista, eli vähän näitä molempia asioita käydään läpi. Haluan ihan omalta osaltani aika lyhyesti tässä todeta sen, että täällä eduskunnassahan on asiasta keskusteltu varsin usein ja varsin monena vuonna, ihan viime vuosina. En muista oikein tarkkaan ammoisille ajoille, mutta muistan kyllä, että silloin aikanaanhan Tarastin komiteassa esitettiin näitä kampanjakattoja, jotka sitten harmikseni eivät edenneet tuolloin. Tällä eduskunnan salissakin näiden kertomusten yhteydessä olemme usein keskustelleet nimenomaan tästä kampanjakattoasiasta.

Itse myös olen toiminut aikanaan varajäsenenä tarkastusvaliokunnassa — ennen tätä kautta, nyt olen varsinainen jäsen. Muistan kyllä hyvin, että myös valiokunta on varsin myönteisesti suhtautunut siihen ajatukseen, että tämä kampanjakatto on selvittämisen arvoinen asia. Minusta se on erittäin kannatettava, ja on hyvä, että näin on ollut se henki, juuri näitten syitten vuoksi, että meillä demokratia ei saisi maksaa liikaa ja tulisi periaatteessa lähteä tasa-arvoisesta mahdollisuudesta. Kyllä se, että rahanvalta on joissain tapauksissa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 19/2022 vp

valtavan suuri siinä suhteessa, että toisilla on mahdollisuus käyttää isojaakin rahavarantoja sitten näihin kampanjoihin, ei välttämättä ole hyvä asia demokratian kannalta, ja siksi ainakin itse toivon, että voisimme edelleen siellä tarkastusvaliokunnassa myös tätä asiaa pohtia.

Kirjaukset siitä eivät ole tavattomia, vaan päinvastoin. Niitä on tehty asiaan, pohdittu aikanaan menneinä vuosina, ja siksi edelleen näkisin, puhemies, tarpeelliseksi sen, että voisimme myös tällä kertaa jonkin verran siellä sitten käsitellä tätä kampanjakattoasiasia, joka on tärkeä. Pidän harmillisena sitä, että se ei nyt sitten ole ainakaan sen työryhmän mukaan edistymässä. Meidän oma taustaryhmämme eli sosiaalidemokraattinen puoluehan on ollut hyvin vahvasti tämän kampanjakaton takana, ja luontevasti olemme sitä edelleen, ja toivomme kovasti, että tämä joskus toteutuisi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Tynkkynen.

17.33 Sebastian Tynkkynen ps: Kiitoksia, arvoisa herra puhemies! Tässä tulivat jälleen nämä väärät, turhat ja hyvin kuluneet argumentit keskustelussa esille, jotka aina ilmaantuvat paikalle silloin, kun yritetään uudistaa suomalaista demokratiaa — ja tämä on todella turhauttavaa, mutta yritän asiallisesti nyt ne käydä läpi.

Ensimmäisinä otetaan käsittelyyn kunnioittamani edustaja Hoskosen esittämät vasta-argumentit. Hän suurpiirteisesti kuvaili sitä, kuinka meillä on Suomessa demokratiassa hyvin asiat ja meidän demokratia on avointa ja läpinäkyvää, ja sitten, jos joku väittää, että tässä on jotain tekemistä, niin pitää sanoa konkreettisesti, että mitä se on — ja me juuri edellisessä puheenvuorossa perusteltiin, että tällä hetkellä pystyy, jos laittaa tarpeeksi paljon rahaa päälle, vaikuttamaan siihen, että hyvin todennäköisesti tulee pääsemään läpi päättäviin elimiin niin kunnissa, aluevaltuustoissa kuin sitten eduskunnassa. Tällä hetkellä tilanne on meillä se, että kun me tehdään ehdokashankintaa ja me kysytään erilaisia ihmisiä ehdolle, vaikkapa nuoria, tai kysytään vaikkapa vammaisia ihmisiä tai kysytään vaikkapa jotain pienituloista, sanotaan jotain eläkeläistä, ehdolle, niin todella monta kertaa on tullut se kommentti ihmisiltä vastaan, että ”no joo, olisi se kiva lähteä ehdolle, mutta kun ei minulla ole käyttää niin paljon rahaa, niin en minä tiedä, ei minun ole järkeä lähteä ehdolle, koska en minä kuitenkaan voi päästä läpi”, eli tämä rahankäyttö on aidosti ongelma. Kun suomalaiset pohtivat sitä, lähtevätkö he mukaan politiikkaan vaikuttamaan, niin he näkevät nämä valtavat budjetit, mitä jotkut ihmiset käyttävät rahaa omiin vaaleihinsa, joten se on aito ongelma.

No, sitten toinen tällainen ankka-argumentti, arvoisa puhemies, mikä tässä kuultiin, liittyi siis tähän näin, että ”kyllähän sitä rahaa pitää pystyä käyttämään”, että ”on erilaisia kampanjointitapoja” ja muuta blaa blaa blaa, mutta kun me esitetään kampanjointikattoja, niin meidän ei esitetä, että vaaleissa pitäisi saada käyttää vain nolla euroa — ei, kampanjakattoon jo itsessään määritelmällisesti kuuluu se ajatus, että rahaa käytetään, mutta rahan käytölle on katto. Ja voin toistaa nuo lukemat uudelleen: kuntavaalit, mitä me nyt käsitellään, seitsemän ja puoli tonnia, eduskuntavaalit 30 000 euroa, europarlamenttivaalit 50 000 euroa — 50 000 euroa! — siis harvalla on niin korkea vuosipalkka. Nämä ovat valtavia summia, joten kukaan ei voi puhua siitä, että kampanjakattoajatuksen tausta olisi se, että ei saa käyttää yhtään rahaa. Kyllä tuommoisilla rahasummilla muuten voi tehdä myöskin aika valtavan isokokoisen kampanjan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 19/2022 vp

No, sitten mennään edustaja Heinosen väitteisiin. Sieltä ensin tarjottiin ruusua ja puhuttiin minun somekanavista — kyllä, niillä on kokoa — mutta sitten vedettiin se matto heti seuraavassa lauseessa alta pois ja sanottiin, että ”no kaikilla ei ole tämmöisiä isoja somekanavia, ja silloin pitää pystyä käyttämään sitä rahaa”. Mutta kun voin sanoa, että omaltakin kohdalta se, että nyt on se yli 300 000 seuraajaa siellä somessa, ei ole tullut rahalla. Se on tullut sillä työllä — olen kertonut niitä ajatuksia esille, että mitä haluaisin edustaa, ja sitten ihmiset ovat tulleet taustalle, ja minä en ole ainut tässä. On poliitikkoja, joilla on suuremmatkin somekanavat. Vasemmalta oikealle näitä löytyy.

Sosiaalinen media on demokratisoiva alusta — kaikki me kansalaiset päästään vapaasti kilpailemaan meidän ajatusten kanssa, ja jos ihminen ei saa niille ajatuksilleen kannatusta sosiaalisessa mediassa, niin se vain kertoo siitä, että ei löydy kannatusta. Minun mielestäni on älytön johtopäätelmä tehdä sillä tavalla, että no niin, no nyt laitetaan ihan valtavasti rahaa — että jos ei ajatukset kiinnosta, niin sitten sitä omaa kasvokuvaa lyödään valotauluihin ja joka paikkaan ja käytetään rahaa semmoisiin kuluneisiin ”olen sinun äänesi” -sloganeihin ilman mitään sisältöä. Sillä sitten painellaan sisään, kun äänestäjä viime hetkellä miettii päätöstä: ketä minä nyt äänestän — ai niin, siellä oli sen kaverin kasvot isolla, ja hän sanoi, että hän on sinun äänesi. Jos et pärjää somessa, niin sitten kannattaa miettiä, että mitä sinä edustat siellä. Demokratian idea on se, että ihmiset lähtevät sinun taaksesi, koska he kannattavat niitä ajatuksia, joita sinulla on. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Nyt se puoli tuntia, mikä tähän asiaan luvattiin tässä yhteydessä, on käytetty, mutta ei ole muita puheenvuoroja enää kuin edustaja Honkasalo, niin jos se on sellainen kolmen minuutin puhe paikalta, niin hyvä.

17.38 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Olisin tarttunut juuri näihin samoihin ongelmakohtiin edustaja Hoskosen puheessa, etteikö meillä ole demokratiavajetta. Kyllä meillä on, valitettavasti. Se näkyi esimerkiksi Helsingissä näissä kuntavaaleissa sillä tavalla, että valituksi tuli nimenomaan sellaisia valtuutettuja, jotka asuvat kantakaupungin alueella. Meillä oli valtavia eroja myös äänestysprosentteissa: Munkkiniemessä äänestysprosentti oli yli 80 prosenttia, Kivikossa 37. Eli kyllä tämä eriarvoisuus myös sosioekonomisen taustan mukaan näkyy hyvin monella eri tavalla: sekä siinä äänestämisessä mutta myös siinä, millä tavalla lähdetään ehdolle ja kenellä on mahdollisuuksia tulla valituksi.

Semmoinen kysymys, mitä tässä ei ole nyt vielä käsitelty, on myös se, että kun on näitä ehdokkaita, jotka keräävät valtavia rahasummia vaaleissa ja pääsevät läpi esimerkiksi eduskuntaan — meillä oli sellaisia, joiden kampanjat olivat yli 100 000 euron — niin sitten voi herätä myös tietenkin se kysymys, että kenelle nämä edustajat tai valtuutetut ovat ikään kuin kiitollisuudenvelkaa ja miten se näkyy sitten siinä heidän työssään, ja onko avoimuus tältä osin turvattu. Eli ihan samaa mieltä olen siitä, että meidän pitää tietenkin edistää demokratiaa maailmalla, mutta kyllä meillä pitää edistää sitä myös Suomessa. Esimerkiksi tutkija Hanna Wass on tuonut esille näitä eriarvoisuusongelmia omissa tutkimuksissaan, ja se polarisaatio nimenomaan on se huolestuttava tekijä. Eli meillä ikään kuin se demokratiaan vaikuttaminen kasautuu tietyille porukalle, ja sitten meillä on ihmisiä, jotka kokevat, että he eivät pysty vaikuttamaan meidän demokraattiseen järjestelmäämme. Ja yksi ryhmä on nuoret. Hyvinvointialuevaaleissa me nähtiin, että siellä esimerkiksi läpi-menneiden nuorten osuus jäi todella alhaiseksi, että kyllä meillä riittää tämän demokratiavajeen kuromisessa todella paljon työtä. Tämän kysymyksen pitäisi tietenkin olla semmoi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 19/2022 vp

nen, joka yhdistäisi meitä kaikkia täällä salissa, ja sen takia on sääli, että meitä tällä hetkellä on täällä vain muutama tästä asiasta keskustelemassa. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin tarkastusvaliokuntaan.